

ד. וא"ר כר מקמיא אר"ח כי"ג א"ר, הנתון מתנה לחבירו צריך להדיעו, שנאמר לדעת כי אני ד' מקדשכם. הכרת טובה היא העמוד המוסרי ביותר גדול ונשגב שכשיתפתח כל צרכי בלבנות בני אדם יהי עוזר מאד אל התיקון הכללי. כי אני רואין שגם עכשיו שלב בני"א מלא הוללות, וטשטוש הלב מבט סודי החיים הגורעים מתגבר מאד, מ"מ בזה שהרגש האנושי מגיע להכרת טובה, הוא פועל להכשיר את הגופש להביע בזה שיכול את הרגשה העדינה הזאת, במאמר ובפועל. כיבוד הורים, וכיבוד כבוד זכרונם אחרי מותם חזק מאד בלבנות בני"א, והרבה פעמים פועל הוא לרכך לבבות קשים מאד. מאין בא הרגש הזה? רק מבט הכרת טובה המורשש עמוק מאד בלב בני"א. אמנם כן היא המדה שכ"ז שהאדם אינו מוכשר כראוי, הוא עלול רק להכיר יחושו הרחמי לדברים קטנים, ולדברים גדולים שראוי שיהי יחושו אליהם יותר חזק אלפים פעמים, לא יוכל להכניס [יחש] בלבבו הקצר המוגבל. ע"כ כח הכרת טובה להורים מוכר בלב רבים, וזה הכרת טובה לאל היחיד התנון והטוב, שראוי שיהי ער בלב מאד, עד שלא יתן דמי כ"א לחפש ולבקש כמה להשקיע את הצמאון הגדול של ההוראה שאנו מכירים את טובותיו של הטוב המטיב ב"ה, דבר זה מפני קטנותו של האדם וגדולתם של הטובות המטיב ב"ה אי אפשר שיכנס בלב עם כל רישומו. אמנם לכשתתגדל האנושיות והכחות המוסריים יתפתחו יפה, עד שיהיה ראוי להכניס בלב כאורח ישר וטבעי, גם רעיונות היותר גדולים ואדירים, יופיע כח ההכרה הזאת באור גדול, עד שתשפיע רב כזה על כל עלילות האנושיות הכוללות הפרשיות, וכ"כ תהי פועלת בחזקת ידה עד שתעזור בחיל את הלבבות לדעת את ד', להכיר כי הוא הוא המטיב באמת, ולהכיר ג"כ את הדרכים שבהם נוכל להביע רחשי הכרתנו את טובותיו הנשאות. וכשיעמוד האדם על ראש מסגת ההכרה איך שתיקון המציאות בכללה, בגשמותה ורוחניותה, הוא הדבר היותר ראוי להיות כיתוד לתלות עליו רגשי הכרת טובתנו, ידווק כל המין האנושי לתקן את הכלל כולו בכל מצינו. והפעולות שמינסדות בכח הרגש הטבעי האנושי, מצד כח השכל וכת הרגש השירי להביע בקו רחשי תודתנו בהכרת טובת אל עליין עלינו, תגדל עליהן התשוקה בדעה והשכל באין ערוך לתוקפה, אז יקבצו גוים יחד וממלכות לעבוד את ד' בצמאון אדיר ונפש שוקקה. ע"כ כל מה שיבא לידינו להשריש בלב בני"א ולתן מקום לכח הנעלה של הכרת טובה שיגדיל ויצא אל הפועל, היא עלינו חובה גדולה, למען חת דרך להיסוד הנעלה שעתיד לקחת חלק גדול בתיקון העולם הכללי, להיות מתחזק ומתרחב.

11

ע"כ הנתון מתנה לחבירו, שכפי הגימוס האנושי בהודע למקבל ימלא לבבו רגשי הכרת הטובה, למדונו חז"ל שלא ימנע הטוב הזה להיות יוצא מן הכח אל הפועל, אם שהנתון איננו חפץ לא בהכרת טובה ולא בתשלומי תודה. אבל היסוד המוסרי שעתיד להיות נוטל חלק גדול בהטבת המציאות ראוי לטפחו ולתן לו מקום להתרחב, וכל רגש קטן מצטרף אל התיקון הכללי כשיזכר בכל כחו. ופירשה התורה בכונת קדושת השבח שהיא להשריש כח ידעת היחש של הכרת הטובה היותר עליונה, שראוי באמת שתהיה נובעת מצד הטובות הרחניות, שעממן ראויים להיות החיים מתכיים לטובה רבה ונשגבה. אבל החיים מבלעדי צד הקדושה שבהם, יחשבו רק למשא, אם שיבור לו האדם תענוגים מדומים כדי להעביר השמטון שבחיים, אינם כ"א להצילו מרע שחיות החיים, אבל לא יוכלו להחשב לטובה מחולסת. אמנם החיים עם קדושתם, החיים שהאדם יתרוםם עמם לתענוגים שהם מוכוברים, גם נצחיים, למעשים שהם עומדים לצד וראויים להיות נחשקים מצד השכל היושר הטהור, הם באמת טובה עליונה ואדירה, ולהכיר כח טובה זו בהוצאת ההכרה אל הפועל, יהי האדם נזקק בשמחה לב לדרך עד במעשה הקדושה הצדק. ע"כ באה השבח שהיא זכר למעשה בראשית, העד שד' פעל את כל המעשים, מוכתר בכתר קדושה רבה, להורות שאמנם כח הכרת הטובה האלהית יצא אל הפועל רק עם הכרת טובת הקדושה שבחיים, והדעת שהיא מתנה ד', לדעת כי אני ד' מקדשכם, יצרחי אתכם בתוכנה (הנזן) [והנתי] אתכם באמצעים מביאי הקדושה, שעל ידם תביאו את החיים לתעודה כזאת שיהיו באמת הטובה היותר עליונה, עד שעל ידם ימשך האדם להביע הכרת טובתו בכל הדרכים היותר רחבים מרב טוב ושמחה ונשגבה. ולמדנו מזה שהידיעה המכשרת את האדם להכרת טובה היא יסוד התורה ואות בין ד' ובין עמו. ע"כ חובה עלינו להודיק את החיים בכללם לחנכם ביסוד כח הכרת טובה, אם שיהיו בדברים חלקיים וטובות קלות ערך, יצא הכח אל הפועל. ולכשתשחלם הידיעה האנושית ויתגדלו כחות הטוב היישר יביא כח הכרת טובה את פעולתו הטובה, עד שכל לב יאמר "נדעה נרדפה לדעת את ד' כשתר נכח מצארי".

5

10

15

20

25

30

13

5

10

15

20

תק"ל - 1914

12

ג. כח הכרת הטובה ומעלות העבודה מאהבה יסוד תיקון העבודה הוא לסדר כל דבר וכל כח, בין בנפש ובין בעולם, בישר על מכונו, ולא להפר הסדרים ולמנוע בזה השפעת הכחות. האלהים עשה את האדם והעולם ישר, בכלוא הכחות האמצעים הרושפים לשלמות הגוף והנשמה, להוצאתם אל הפועל, להטיב ולהשכיל, והמבטל את הסדר הנמשך מהנהגתו ית' הרי הוא מחריב ומחרס. כמו מי שעושק מהגוף את התנועה הרושפת לו, כמו שישכב תמיד מקופל בפנקס ולא יוון ממקומו ולא יוון ארצו, שבדואי יבטל בזה חיות הגוף, כן מי שמונע את נפשו מהתנועות הרושפות לה הרי הוא עושק ממה אה חוקה ומוכרחת להתקלקל, ולפי ערך הפעולה והזקקה הראויה לה לפי המשך התכונה השלמה כן יהי החזק במניעתו. כל התורה בנויה ג"כ ע"פ סוד המשך לענין הנפש כפי מה שיוצרה ידע ענינה וכוספה הראוי באמת החכמה. הכח של הכרת טובה הוא כח גדול בנפש, שכפי מעלת החרחה יגדל הכוסף של הוצאתו לפועל, וכפי מה שהאדם שלם

בדעתו מתמלאת החרשמונו ממנו, ותנועה זו היא מהתנועות היותר חשובות בנפש, ביסוד חוקה המתאים לשלמות המציאות באמתת החכמה העליונה. כל מה שתגדל הטובה וכל מה שתחמד יותר, וכן כל מה שירוחק ערך המקבל מהנתון, כפי רוממות הנתון המיטיב, כח תגדל התשוקה של הכרת הטובה. ומצד שלמות המציאות הכללית, בישר החכמה העליונה ואמתתה, בא חייב שלמות העבודה מתוך חק הכרת הטובה, להמטיב האמתי ב"ה, בעשות הטוב הישר בעיני הש"י, ובהשגחתו על מעשה ברוחני, שהדברים הטובים החולכים בדרבני ייסבו בעיניו והרעים הם נגד רצון קדשו, ע"פ סדר מערכות קדושות העולמות והמכ"ה הקדושה שבהם, באופן שהכרת הטובה תהא פעולה מופלת ממש, שהכניס כביכול עצמו לרצות בה, וכפי שלמות המסדר וערך רצונו ית' כן ערך התיקון והעבודה הנמשך מהחולך בדרך הטוב להשלים הכרת טובתו להמטיב ב"ה, והנה עוצם התנועות החזקות, שראוי שתמשך נפשנו מדן מצד הכרת הטובה אל חסדיו ב"ה, בודאי שאנו חלשים מלהעלות על ציורנו אפילו חלק מהם ואנו צריכים להרגיל עצמנו מעט מעט באור זה שלא תחלש נפשנו מזהרה, — ואין שיעור לחלישות הנפש המגיעה לה כשימנעה מזה החמשך המחויב בחוקת חק האמת של פעולות ד' אמת.

לכן יסוד גדול הוא להרגיל א"ע בדרך זה של העבודה מאהבה שמצד הכרת הטובה עלינו, אע"פ שהרבה דרכים גדולים ומופלאים יותר מזה בעבודה מאהבה מ"מ אי אפשר להמנע גם מזה וכולם כאחד טובים.